

Кладько Д. Р.

Навчально-науковий інститут права та психології
Національної академії внутрішніх

справ

kladjkodaha@gmail.com

м. Київ

ЧИ МАЮ Я ПРАВО НА ЖИТТЯ БЕЗ ВІЙНИ?

“Я маю право...” – це твердження, яке безумовно зустрічається з нами кожного дня. Прокидаючись, ми реалізуємо наше головне право – право на життя. Стаття 27 Конституції України закріплює його. Далі користуючись статтею 33 Основного Закону (а саме правом на пересування) йдемо в магазин, щоб забезпечити себе продуктами харчування, чим користуємося статтею 25, Загальної декларації прав людини (право на достатній рівень життя). І цей список можна продовжувати дуже довго, адже свої права ми реалізуємо постійно.

На мою думку, кожна людина повинна усвідомити, що має свої законні права. Бо з розумінням цього аспекту ми починаємо по-справжньому відчувати себе повноцінними членами суспільства. Але, під час аналізу прав кожного українця постає питання: “Чи маю я право на життя без війни?”. Адже війна перекреслює всі права, які нам гарантовані. Вона втручається у всі сфери нашого життя, немов хижак, чекає свого моменту, щоб вдарити, навіть коли здається, що все добре.

Право на життя без війни – це те право, яке одразу здається звичайним, базовим, але в сучасних умовах стає найбільш проблемним. На теоретичному рівні відповідь є безсумнівною: кожна людина має право на життя, а отже – і на життя в умовах, які будуть безпечними. Безпека є важливою частиною права на життя, адже бути під постійною загрозою не тотожне повноцінному життю. Перебування в небезпечному середовищі можна охарактеризувати як існування, де людина намагається просто не загинути. Жити повноцінне життя та намагатися вижити – це дві різні речі.

Однак, у нашій реальності відбуваються зовсім нестандартні події. В умовах війни право на життя без війни набуває нестабільного характеру, і як наслідок, не дотримується зовсім. Людина може розуміти та усвідомлювати свої права; знати їх значення та механізми захисту, але це все рівно не гарантує їх реалізацію відносно неї. Якщо вона дотримується правил, встановлених суспільством – це не означає, що їх дотримуються всі. Щоденні повітряні тривоги, обстріли, розтрощені будинки та загублені життя – усе це свідчить про те, що право на життя без війни на разі є лише мрією.

Військовополонені. Кожен ранок російська федерація забирає права в них. Нескінченні заголовки новин про нові порушення з боку країни-агресорки вбивають зсередини. Чому люди повинні страждати? Чому недодержава вважає, що вона має право катувати когось? Дуже важко усвідомлювати, що не всі наразі можуть реалізувати свої основні права людини. І фраза “я маю право...” для них залишається на рівні мрій та фантазій.

Я маю право на життя без війни. Прокидатися під мелодійні пісні пташок за вікном, а не від вибухів. Спостерігати як моє місто процвітає, не бачити кожного ранку, як один за одним зникають будинки, залишаючи за собою лише руїни.

Право на життя без війни, на мою думку, є саме тим правом, яке є орієнтиром для розвитку суспільства, але його реалізація залежить від багатьох чинників, не всі з яких ми можемо контролювати. Серед них – політичні рішення країни-агресора, які, на жаль, повністю порушують усі основоположні права та свободи людини. Жоден міжнародний документ не дозволяє принижувати честь та гідність особи, а саме такі дії ми щоденно спостерігаємо з новин з тимчасово окупованих територій. Також важливими в контексті дослідження питання запобігання воєнних дій є міжнародні стандарти, рівень дотримання норм права та наявність ефективних механізмів відповідальності.

Практика показує, що наявність відповідних норм міжнародних стандартів не завжди гарантує їх повне дотримання. Порушення прав людини під час війни залишаються проблемними та поширеними, а механізми притягнення до відповідальності – повільними і не завжди ефективними. Це створює відчуття несправедливості, тим самим підриваючи довіру людей до самого поняття прав людини та гарантій їх дотримання. Бачити кожного дня, як на різних територіях, які перебувають у зоні активних бойових дій, або тимчасовою окупацією відбуваються жахливі речі – важко. Складно усвідомити, як відчувають себе люди, які страждають від катувань.

Водночас не можна стверджувати, що право на життя без війни існує лише в абстрактному уявленні. Воно має реальне та важливе значення, адже саме на нього повинні спиратися міжнародні організації, правозахисники та держави, які прагнуть подбати про дотримання прав своїх громадян. Але, на жаль, це право не є одностороннім, щоб механізм діяв, його повинні усвідомлювати та реалізовувати всі країни та члени суспільства. Право на життя без війни є саме тим правом, яке включає в себе інші основоположні права, які гарантують наше повноцінне життя. Фіксація порушень, звернення до міжнародних судів, публічність проблеми – усе це є проявом боротьби за дотримання цього права. Кожен допис у соціальних мережах, кожен заклик про допомогу, мирні акції, спрямовані на підтримку військовополонених – важливе нагадування, що ми маємо на право жити без війни.

На мою думку, одним із шляхів вирішення проблеми недотримання права на життя без війни є посилення міжнародної відповідальності за порушення прав людини. Безкарність створює умови для нових злочинів, тоді як відповідне покарання може стати певним бар'єром. Варто наголосити, що важливою є і консолідація міжнародної спільноти, адже права людини не повинні залежати від кордонів чи політичних інтересів. Щоб гарантії певних прав діяли на території усього світу, треба щоб увесь світ їх і підтримував. Якщо одна держава їх ігнорує, починається хаос, і страждають інші, особливо сусідні країни. Тому, треба посилювати міжнародну відповідальність за вчинення воєнних злочинів.

Не менш важливим є внутрішній аспект. Кожна держава повинна робити все можливе для допомоги своїм громадянам: зміцнювати систему безпеки, підтримувати постраждалих, забезпечувати доступ до правової допомоги. Водночас і саме суспільство відіграє значну роль. Усвідомлення цінності прав людини, взаємопідтримка, збереження людяності навіть у складних умовах – речі, які допомагають вистояти.

ЧИ МАЮ Я ПРАВО 2.0 ?

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції
(Житомир, 23 квітня 2026 р.)

Я вважаю, що доцільно наголосити: право на життя без війни має перш за все бути усвідомленим кожним. Для мене це можливість жити без страху, у власному домі, будувати плани на майбутнє, розуміти, що окрім сьогодні існує й завтра. Це право на нормальність, яка для багатьох людей у світі є звичною, але для нас – ще потребує відновлення.

Підсумовуючи вище сказане, можу зробити висновок, що право на життя без війни існує, але сьогодні воно не є повністю реалізованим. Воно залишається певною метою, до якої потрібно прагнути, і водночас – критерієм оцінки сучасного світу. Саме тому важливо не лише визнавати це право, а й активно діяти для його забезпечення.

Я маю право на життя без війни. На нормальне та спокійне життя. Не залежати від повітряних тривог. Але це право не є тим, що нам дано наразі – це цінність, яку потрібно захищати. І чим більше людей усвідомлюють це, тим більше шансів, що воно стане реальністю, а не лише словами.

Колесник Ю.А.

Державний торговельно-економічний університет

uniayan008@gmail.com

Місто: Київ

ЧИ МАЮ Я ПРАВО НА СВОБОДУ СВІТОГЛЯДУ ТА ВІРОСПОВІДАННЯ?

Права людини визначають умови її життєдіяльності в суспільстві, регулюючи взаємовідносини між індивідом, державою та іншими представниками суспільства. Такі права, як право на життя, здобуття освіти та отримання медичної допомоги, формують основу безпечного та стабільного існування. Водночас поряд із зазначеними базовими гарантіями суттєве значення мають права, що забезпечують не лише фізичну безпеку та свободу, а й її духовну та світоглядну автономію. До таких належить - право на свободу світогляду та віросповідання, яке передбачає можливість самостійного формування цінностей, переконань та їх вільного вираження у межах закону. Забезпечення цієї свободи є одним із істотних показників рівня демократичного розвитку держави та її здатності забезпечити реальну, а не формальну повагу до особистості.

Свобода світогляду та віросповідання є результатом тривалого розвитку людства. У різні історичні періоди держава здійснювала контроль над духовною сферою, що обмежувало людину вільно висловлювати свої переконання та погляди. У подальшому, під впливом європейських традицій, свобода віросповідання була закріплена в Декларації прав людини і громадянина у Франції 1789 року. Повне закріплення відбулося після кінця Другої світової війни в «Загальній декларації прав людини» 1948 року та «Європейській конвенції про захист прав споживача» 1950 року. У радянський період, хоча формально проголошувалася свобода совісті, фактично функціонувала державна ідеологічна монополія. Вона супроводжувалася обмеженням релігійної діяльності, переслідуванням віруючих та втручанням держави в особистий світогляд громадян. Значна кількість українців намагалися протистояти встановленим заборонам, висловлюючи незгоду з притисненням прав і свобод. Одним із визначних діячів є Левко Лук'яненко – український політичний та громадський діяч, юрист, представник дисидентського руху. Він провів 27 років у місцях